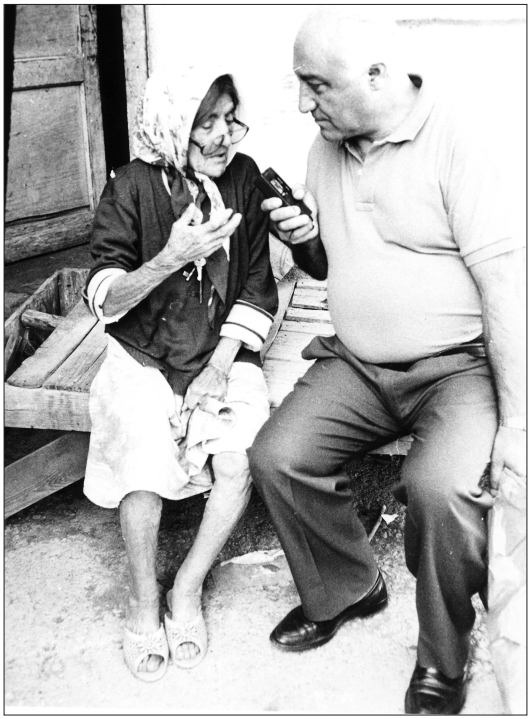

Սէմրա Սամէրասեւ. Տիյարպաքըր 1995

Լիւսիէ պաճօ եւ Մկրտիչ Մարկոսեան.
յիշատակ՝ հեղինակին Տիյարպաքըր այցելութենէն:

ՉՕՆ

Լիւսիէ պաճոյին, որ վերջին շառաւիղն էր այն «օրհնեալ» պաճօներուն, «որոնք զմեզ սնուցին» մեր մայրենիով՝ Տիգրանակերտի բարբառով: Լիւսիէ պաճօն մինչեւ իր վերջին օրերը չբաժնուեցաւ Տիյարպաքըրէն, ապրեցաւ Ս. Կիրակոս Եկեղեցւոյ բակին մէջ: Օր մը ծանր հիւանդ վիճակով փոխադրուեցաւ Ստանպուլ՝ Ս. Փրկիչ Ազգային Հիւանդանոց, ուր տասնեօթը օր վերջ հոգին աւանդեց 1996ի Ապրիլի 2ին: Ան հիմա կը հանգչի Հալըճըօղլուի Հայոց Գերեզմանատունը, հանդիպակաց՝ երբեմնի Ս. Ստեփանոս Եկեղեցւոյ, Գալֆեաեան Տան եւ գիշերօթիկ Ներսէսեան Վարժարանի շէնքերու, որոնք փլուզումի ենթարկուեցան եօթանասունհինգերու սկիզբը, շրջանային ճամբայաշինութեան պատճառաւ: Գոնէ այս տողերուն մէջ թող յիշուի ան, եթէ օր մը անհետանան այն անցորդներն ալ, որոնք չեն մոռնար «օղորմի էրթէ հոգուն» մը արտասանել այդ արագընթաց երթեւեկին մէջ, երբ Ֆովէն կ'անցնին Հալըճըօղլուի Գերեզմանատան:

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

Արաս Հրատարակչութիւն
Aras Yayıncılık

İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 231/Z
34070 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (90) 212.252 65 18 - 243 06 02
Fax: (90) 212.252 65 19
www.arasyayincilik.com
info@arasyayincilik.com

ARAS - ԱՐԱՍ 25

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

(պատմուածք)

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հրատարակութեան Պատրաստեց
Արտաշէս Մարկոսեան

Կողքի Պատրաստութիւն
Արէտ Կըճըր

Կողքի Լուսանկար
Ատիլ Թէքին, «Տիյարպաքըր» գիրքէն

Տպագրութիւն
Նէթ Քօփի Սէնթըր

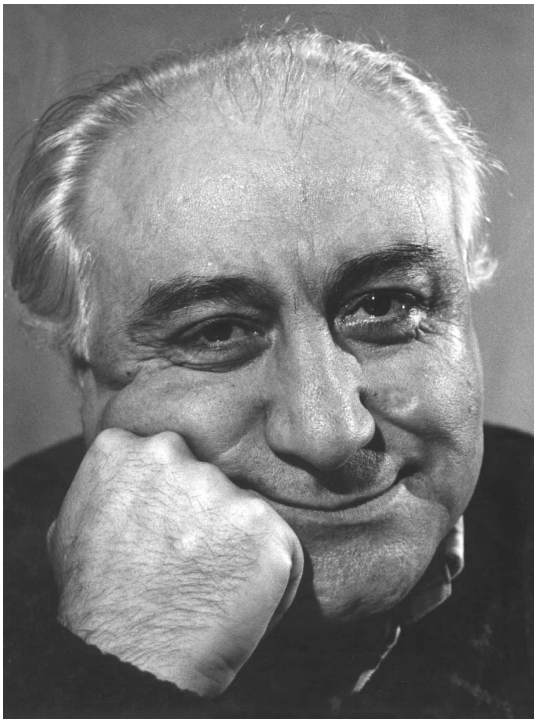
Նոյեմբեր 1999 Ստանպուլ, Ա Տպագրութիւն
Փետրուար 2010 Ստանպուլ, Բ Տպագրութիւն

ISBN 978-975-7265-25-2

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ԱՐԱՍ

Արա Կիւլէր

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ուսուցիչ, տնօրէն, գրող, հրապարակագիր

1938 Ծնած՝ Տիյարպաքըր, զաւակ՝ Հրէտան գիւղէն ազգային մնացորդ Սարգիսի եւ Ազնիւի

Նախակրթութիւն՝ տեղւոյն Սիւլէյման Նազիֆ պետական վարժարանը, վեցերորդ եւ եօթերորդ կարգերը՝ տեղւոյն Զիյա Կէօքալբ պետական լիսէն

1954 Շրջանաւարտ՝ Պէզճեան Մայր Վարժարանի միջնակարգէն

1957 Շրջանաւարտ՝ Կեդրոնական Ազգային Վարժարանի լիսէէն

1958 Ժամանակ օրաթերթին մէջ հրատարակութիւնը իր առաջին պատմուածքին՝ «Մեռելաթաղում»

1959 Ուսուցիչ–հսկիչ՝ Գարակէօզեան Որբանոցը.
Հրատարակութեան ձեռնարկ Թօ ամսաթերթին՝ Վարդերէս Գարակէօզեանի հետ (7 թիւ)

1963 Շրջանաւարտ՝ Ստանպուլի համալսարանի փիլիսոփայութեան ճիւղէն

1966 Ուսուցիչ եւ տնօրէն՝ Սկիւտարի Ս. Խաչ Դպրեվանքը (6 տարի)

1984 Առաջին գիրքը՝ **Մեր Այդ Կողմերը**, ժողովածոյ մը՝ Մարմարա օրաթերթի մէջ հրատարակուած իր պատմուածքներէն

1988 Էլիզ Դավուճեանի գրական մրցանակ

1992 Գրքին մասամբ եւ թարգմանաբար հրատարակութիւնը թրքերէնով՝ **Կեավուր Մահալլէսի** /Կեավուր Թաղ/

1995 Երկրորդ թրքերէն գիրքը, մասամբ հայերէնէ թարգմանաբար՝ **Սէօյլէ Մարկոս Նէրէլիսէն** /Ըսէ Մարկոս Ո՞ւր Տեղացի Ես/

1998 Երրորդ թրքերէն գիրքը, մասամբ թարգմանաբար՝ **Պիլէթիմիզ Իսթանպուլա Քէսիլտի** /Ստանպուլի Տոմսակ Վիճակեցաւ Մեզի/
Յոբելինական գրական–գեղարուեստական երեկոյ՝ ծննդեան վաթսուն եւ գրական վաստակին քառասնամեակին առթիւ
(Գարակէօզեան Սանուց Միութեան մէջ «Արաս»ի կազմակերպութեամբ)

1999 Գրքին երդերէն հրատարակութիւնը, թրքերէնէ թարգմանաբար՝ **Լը պա մէ, Լը վան տերան** /Մեր Այդ Կողմերը/

1999 Չորրորդ թրքերէն գիրքը՝ **Զենկէլլիհիզնէ** /Ապահովասեղ/, ժողովածոյ մը՝ Էվրէնեսէլ օրաթերթի իր էրոնիկներէն

2006 Հինգերորդ թրքերէն գիրքը՝ **Քիրվէմէ Մէէթուլար** /Նամակներ Կնքահօրս/, ժողովածոյ՝ Էվրէնեսէլ օրաթերթի իր էրոնիկներէն

2006 Վեցերորդ թրքերէն գիրքը՝ վէպ մը՝ **Թէսպիհ Թանէլէրի** /Համրիչի Հատիկներ/

2009 Եօթերորդ թրքերէն գիրքը՝ **Զուռնա** /Փող/, ժողովածոյ մը՝ Ակօս շաբաթաթերթի իր էրոնիկներէն
Տիյարպաքըրի մէջ իր ծնած փողոցը վերանուանուեցաւ «Մկրտիչ Մարկոսեան *uօfաղը* /փողոց/» (Սուր թաղի խաղաղապետութեան որոշումով)

թերթեր, ուր լոյս տեսած են իր թրքերէն հրապարակագրութիւնները՝
Ակօս, Էվրէնեսէլ, Եձի Եիւզյըլ, Էօֆիւզ, Պէյօղլու, Գատըգէօյ

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ՝

Թուանշաններով ցոյց տրուած ծանօթագրութիւնները տեղադրուած են պատմուածքներու վերջաւորութեան:

Անծանօթ բառերու բացատրութեան համար դիմել էջ 171-183ի բառարանին:

ՕՍԿԵՐԻՉ ՍԵՐՈԲԸ

Գառնոյի խրապային՝ այսինքն Գառնոյին աւերակ տան ընդարձակ պարտէզին անմիջապէս կից էր Լուսիէ պաճոյենց փոքր խրճիթը։

Այդ առաւօտ երբ Գառնոյենց էշը ամէն առենուան պէս զռաց, Լուսիէ պաճօն հասկցաւ թէ առտուան ժամը վեցն էր։ Լուսիէ պաճօն փորձով գիտէր նաեւ, թէ երբ իշուն նոյն ժամուն զռալը վերջանար, անոր անմիջապէս պիտի յաջորդէր Գառնոյին ծերացած եւ տեղ տեղ ալ կուրծքին փետուրները թափած դեղին կտուցով աքլորին աղօթքը՝ առաւօտ լուսոն։

Առտուան այս սովորական փոխասացութենէն յետոյ Լուսիէ պաճօն նոյնպէս գիտէր, թէ ամառուան այս օրն ալ նախորդներուն պէս պիտի ըլլար չատ տաք, նոյնիսկ՝ կիզիչ, քանի որ արեւուն առաջին ճառագայթները արդէն կանուխէն եկած ու իրենց նշոյլները սփռած էին տան հէվչին՝ այսինքն բակին մէջ։

Լուսիէ պաճոյին էրիկը առաւօտեան այս փոխասացած-
ները դեռ չիմացած, շատ աւելի կանուխէն ելած, շալվարը
ոտքին անցուցած, գործի գացած էր, այնպէս՝ ինչպէս սո-
վոր էր ընել Աստուծոյ ամէն օրը: Լուսիէ պաճոյին ամու-
սինը՝ Մշեկ Սերգիսը, արդէն շատ անգամ ճամբան կարծես
մասնաւոր ժամադրութիւն մը ունէր Տէր Արսէնին հետ
եւ երկուքը միասին քալելով գրեթէ ամէն օր միասին կը
բանային Սուրբ Կիրակոս եկեղեցին: Մշեկ Սերգիս եկե-
ղեցի, կամ իր լեզուով եթէ ըսենք, ժեմ կը մտնէր, երկու
անգամ՝ երկու հեղ «Հայ մերկին» կ'ըսէր. առաջին «Հայ
մերկին»ը իր ընտանիքին եւ իր գործի յաջողութեան, իսկ
երկրորդը՝ «ըմմուն էչխըրքի հայերուն հըմեր...», համայն
աշխարհի հայութեան...:

Լուսիէ պաճոյին աղջիկները գետինը փռուած անկող-
նին մէջ քով քովի չարուած, իրարու փաթթուած, աւելի
ճիշդը՝ դիրկընդխառն, խոր քունի մէջ կը քնանային:
Նոյնպէս խոր քունի մէջն էր երախայ Սերոբը՝ պատէն
կախուած լաթէ կեճօրենին մէջ: Լուսիէ պաճօն կէս քուն
կէս արթուն՝ անկողնին մէջ կը խորհէր, թէ այդ օր ինչեր
պիտի ընէր. քանի որ այդ օրը մասնաւորաբար իրեն հա-
մար սովորական օր մը չէր: Ուրեմն ժամանակը չատոնց
եկած, նոյնիսկ անցած էր, որպէսզի անկողնէն ելլէր,
ծուլութեան վերջ տար ու գործի լծուէր: Գործերուն մէկ
մասը արդէն օր առաջ կարգադրած, կարգի դրած էր, նախ՝
աղջիկները ղրկելով բոլոր ազգականներուն, դուռ դրա-
ցիներուն եւ պատուիրելով անոնց զատ զատ.

—Էսթեր պաճոյին ըսեցէ՛ք, վեղը միր Սերոբին ակռա-
հետիկը մըն էնինք, մըզի հրեմմեցէ՛ք:

—Վեղը Սերոբին ակռահետիկը իկէ. մեմըս ըսեց՝ մըզի
էկէ՛ք, խեթուն պաճօ:

Աղջիկները դուռ դուռ, ազգական ազգական պտտելով
հրաւիրած էին բոլոր պաճօները, այնպէս՝ ինչպէս իրենց

մայրը պատուիրած էր: Ցետոյ ալ եկած ու արդիւնքը հաղորդած էին թէ.

—Մեմէ՛, Սենեմ պաճօն հիւենտ է, մըն չիգէ:

Հիւանդութիւն է, կը պատահի...

—Մեմէ՛, Սարիկ պաճօն տունը չէր:

Ով գիտէ որու տունը գացեր էր իր հարսը քաշքշելու...

—Մեմէ՛, էմմէս վեղը կննուխ մըն իգէ:

Անչո՛ւշտ թէ առտու կանուխ պիտի գայ. էհ, էմմէ ըլլալ, հօրքուր ըլլալ, արդէն այդպէս կը պարտադրէ...

Լուսիէ պաճօն երբ Գառնոյի խրապայէն երկրորդ անգամ իշուն զռալը իմացաւ, անմիջապէս անկողնէն դուրս ցատկեց. եթէ քիչ մըն ալ տնտնար, յայտնի էր թէ պիտի ուշանար: Իսկոյն փոքր սենեակին դուռը բացաւ, հէվչը՝ բակը ելաւ: Նռնենիին չիւղերուն, կանանչ տերեւներուն մէջ պահուըտած ճնճղուկներու ուրախ ճռուողիւնը Լուսիէ պաճոյին տարօրինակ ուրախութիւն մը պատճառեց: Ինքն ալ այսօր ճնճղուկներու պէս զուարթ էր: Զորրորդ զաւկին, մանաւանդ առաջին մանչ զաւկին ակռահատիկի արարողութիւնը պիտի ընէին: Ուրախութեան անոյշ յուզում մը եկած ու պատած էր ամբողջ մարմինը: Ինքն ալ թռչուններու պէս, սոխակներու պէս գեղգեղելու փափաքը ունեցաւ:

Ջրհանով ջուր քաշեց, երեսը լուաց, մազերը թրջեց, սենեակ վերադարձաւ: Տղաքը խոր քունի մէջ էին դեռ: Ժամանակը կը յառաջանար, այլեւս պէտք էր զանոնք արթնցնել: Հիմա ազգականները, դուռ դրացի ուր որ է պիտի գային: Մշտելով տղաքը արթնցուց: Մեծ աղջկան՝ Ագնիւին ձայնեց.

—Էզնօ՛, Էզնօ՛, էղջի էլիր, էլիր օրը իրկուն էղեւ. էլիր գնչ չուկէ, քիլօ մի գունեւուր չեքէր առ:

Լուսիէ պաճօ չուտով, ճարպիկութեամբ գործերը կարգի կը դնէր: Նախ մեծ աղջիկը՝ Ագնիւը չուկայ ղրկեց

որպէսզի ցորենի հատիկներուն մէջ խառնուելիք գունաւոր փոքր շաքարներ գնէր. իսկ ինք արդէն հէպէչին՝ կրակարանին վրայ շատոնց դրած ու տեղաւորած էր մինծ քուչխանան՝ մեծ սանը, որու մէջ կը խաչէին ցորենն ու սիսեռը, որոնք մէկ օր առաջուընէ, գիչերը արդէն պաղ ջուրին մէջը լաւ մը կակուղցած էին։

Էզնօն չուկայէն շատոնց եկած ու գոյնզգոյն չաքարով լեցուն տոպրակը մօրը յանձնած էր։ Սիսեռն ու ցորենը խաչած ու պատրաստ էին։ Է՛հ հիւրերն ալ արդէն սկսած էին մէկիկ մէկիկ ժամանել, ինչպէս՝ Էղսօ պաճօն, Թօփալ Թիւմէն, Կիւզէլենց Մէյրօն, Նալպանտենց Հարսը՝ Ադկիկ Խանըմը, Հեճի Մաման, Փրուշ պաճօն, լասթիկճի Էղուշին Պոլսեցի կինը, կամ չպարուած երեսով պատելուն պատճառաւ, բուն անունովը՝ երեսը պօյալի Ժանէթ խանըմը, Պօզանենց Ալմաստը, Տէր Արսէնին կինը՝ գիրուկ երէցկինն ու աղջիկները, պայտար խեւ Հենուշին կինը՝ Կլոր Էննէն, Խլինքոտ Ռոզինը, Խեւ Մարօն, Աղաճանենց Վերժին քոյրիկը, դեղագործ քելտանի Ճիրճիսին կինը՝ Էրչելուս պաճօն, սուրեանի Ֆէհիմէ խանըմը, դրացիներէն Վերդօ պաճօն, օղորմած Հոգի Թումեսին կինը՝ Էստղիկ պաճօն, իսբիրթօճի՝ ալքօլամոլ Սերգիսին կինը՝ Դեղրեր Մերգրիտը, Հրէտանցի Խալոյին Հարսը՝ Էրուս պաճօն, լուսարար Էստուրին կինը՝ Վերդօն ու մայրը՝ Փոթորիկ պաճօն եւ վերջապէս՝ Ճաթմա պիպին։ Այս վերջինը Լուսիէ պաճոյին մօտիկ ազգականն էր։ Առաջին աշխարհամարտի այդ անհծեալ եւ մութ օրերուն, տեղահանութեան ու մեծ եղեռնի օրերուն Աննա անունով փոքր աղջիկ՝ ճամբայ ելլելէ յետոյ... Եւ ինչ ճակատագի՛ր. տարիներ վերջ երեւան կ՚ելլէ այս անգամ որպէս մօլլայի մը՝ կրօնամոլ քուրդ չէյխի մը կինը եւ անունով՝ Ճաթմա։ Ան սեւ չարշաֆի մը, սեւ լաչակի մը ետին իր ճերմակած մազերուն եւ ճմռթկած՝ ակօսացած ճակտին, սեւ ճակատագրին մէջ թաղած էր իր

մուխ անցեալը: Տարին մէկ երկու անգամ, Զատկին կամ Կաղանդին կ'այցելէր իր ազգականներուն, եւ տան մէջ մեծ խնամքի ու յարգանքի առարկայ կը դառնար:

Կէսօրուան մօտ պաճօնները սկսած էին գալ. նռնենիին եւ անոր դրացի հաստաբուն սեւ թթենիին լայն չուքին տակ իրենց տեղերը կ'առնէին ու կը չոքէին, կը նստէին գետինը, կապերտներուն, փսխաթներուն վրայ: Մէջտեղը սփռուած տարածուած էր ճերմակ սաւան մը, որուն չուրջ չարուած նոյնպէս նստած էին բոլոր ազգականներուն եւ դրացիներուն տղաքը, երախաները, լակոտները: Սաւանին ճիշդ կեդրոնն ալ նստած էր փոքր տղան՝ Սերոբը: Ամէն բան քանի որ պատրաստ էր, ուրեմն արարողութիւնը պէտք էր սկսէր, մանաւանդ երբ տղոց անհամբերութիւնն ալ գագաթնակէտին հասած էր:

Լուսիէ պաճօն, Էղսօ պաճօն եւ Թօփալ Թիւմէն միասնաբար հէպէչին վրայէն վար առին ահագին խոչոր պղինձէ սանը եւ իջեցուցին գետին: Սիսեռի եւ ցորենի հատիկները եռացած ջուրին մէջ ուռած, Հայր Աբրահամի պէրէքէթով լեցուն համով ու հոտով հատիկներու վերածուած էին: Պաճօնները թոնրատան մէջ խաչած ցորենի եւ սիսեռի հատիկները քամոցէն անցուցին: Եռացած ջուրը երբ արխին՝ ջրանցքին մէջ իր ճամբան բռնեց ու վազեց գնաց, քամոցին վրայէն ոսկեգոյն հատիկներն ալ ժպտիլ սկսան: Ներկաներուն ամբողջ ուշադրութիւնը պաճօնեբուն վրայ կեդրոնացած, սառած էր: Հիմա ալ հատիկները փոքր լականի մը մէջ լեցուցին: Պղինձէ այս փոքր լականին անունն էր ձեգլեկեն այսինքն՝ լականին ձագը...

Ձեգլեկենին մէջի հատիկներուն խառնեցին գունաւոր շաքարները. յետոյ պղինձէ նոր կլայեկուած ամաններու, թասերու ու ուսքուրաններու մէջէն պաճօնները սկսան դգալ դգալ ուտել շաքարախառն համեղ հատիկները դեռ գաղջ գաղջ:

...Ու արարողութիւնը գագաթնակէտին հասաւ եւ չարունակուեցաւ պաճոններու Թիլիլի՛, Թիլիլի՛ կանչովը: Այս Թիլիլին մեր այդ կողմերը՝ ըսել կ'ուզեմ Տիգրանակերտի մէջ՝ ըսել կ'ուզեմ Տիգրիսի ափերուն՝ ուրախութեան բացագանչութիւն մըն է ինչպէս՝ հարսանիքներուն, նշանտուքներուն: Թիլիլիէն յետոյ պաճոները, ազգականները, Ֆաթմա պիպին, Լուսիէ պաճոն, Սերոբին երեք քոյրերը, բոլորն ալ մէյմէկ ափ գունաւոր շաքարով զարդարուած հատիկներէն թափեցին Սերոբին գլխէն վար: Միւս պզտիկները, որոնք անհամբերութեամբ այս պահուն կը սպասէին, յարձակեցան ու խլեցին շաքարներն ու հատիկները եւ սկսան ուտել մեծ ախորժակով: Զորս հինգ հատիկներ մնացած էին չշքրած՝ չուարած եւ քիչ մըն ալ կարծես լալու պատրաստ Սերոբին սեւ մազերուն վրայ: Պաճոները անմիջապէս լակոտներուն մէջէն ընտրեցին ամենամանր եւ աղկիկ ակռայ ունեցող աղջիկ մը՝ Սիւսլին: Սիւսլին մօտեցաւ Սերոբին եւ իր ակռաներովը վերցուց այդ հատիկները, չուարած, չփոթած տղուն գլխէն: Սա կը նշանակէր, թէ Սերոբին լինտերէն հազիւ երեւցող երկու ճերմակ ակռաներուն երբ ապագային գային ու միանային միւսները, անոնք պիտի ըլլային չատ կանոնաւոր, ե՛ւ անչուշտ չատ առողջ, այնպէս՝ ինչպէս էին Սիւսլիէնները:

Հատիկները, այդ ցորենի փոքր հատիկները որոնք Սիւսլին մեծ վարպետութեամբ վերցուցած էր շրթներուվը, պաճոները անմիջապէս զանոնք ասեղի մը օգնութեամբ անցուցին դերձանի մը եւ կախեցին Սերոբին նիհար վիզէն: Այսպէսով Սերոբին ապագայ ակռաներուն համար պէտք եղած խնամքը երբ իբրեւ թէ կարգադրուեցաւ, այլեւս յայտնի էր թէ կարգը եկած էր չատ աւելի կարեւոր միւս, բուն գործին:

Շշքրած՝ չուարած, երկչոտ, անցուդարձէն բոլորովին անտեղեակ ու ճերմակ սաւանին վրայ նոտած Սերոբին

առջեւը այս անգամ դրին զանազան առարկաներ, ինչպէս՝ մատիտ, գիրք, սանտր, հայելի, ոսկի ապարանջան, մանեակ, սղոց, գամ, ծեփիչ, պայտ, մկրատ, ուղեղի, մախաթ, ասեղ եւ դեռ ուրիշներ։

Սերոբը երբ պիչ պիչ աչքերով կը դիտէր գեղնի առարկաները, անդին պաճուճներն ալ մեծ յուզումով, անձկութեամբ, երկիւղածութեամբ կը դիտէին փոքրիկն Սերոբը։ Ե՛ւ վերջապէս պատահեցաւ անխուսափելին. Սերոբ կարծես այդ պահուն հասկցաւ, զգաց թէ իր անմիջական պարտականութիւնն էր բռնել, վեր վերցնել իր արջեւի առարկաներէն մէկը եւ արար աշխարհին յայտնել, թէ ինչ գործ պիտի ընդգրկէր ապագային, երբ որ մեծնար։ Զէ՞ որ իր ընտրած, ձեռք երկարած առաջին առարկան պիտի փաստէր այս գաղտնիքը, պիտի լուծէր այս կնճիռն ու հանգոյցը...։

Ե՛ւ Սերոբ որոշեց։ Ահա փայլուն ապարանջանները իրեն հաճելի թուեցան. ձեռքը երկարեց, ապարանջաններէն մէկը առաւ ու բերանը տարաւ իր երկու փոքր ակռաներովը զայն ուտել փորձելով։

Սերոբը երբ ապարանջանները լորձունքովը, թուքովը կը լուար, Լուսիէ պաճոյին ուրախութիւնը արդէն գադաթնակէտին էր հասած։ Բոլոր պաճուճները նոյնպէս չատ գոհ էին։ Լուսիէ պաճուճ հիմա հէվչին մէջ թիթեռնիկի մը նման կը թռչէր, սոխակի մը պէս կը գեղգեղէր։

—Է՛ֆէրըմ, իմ փաշա տղուսի... իմ խելօք տղեսի մըն մեծնէ, մինծ մերդ մըն էղնէ, մեմուն լէ օսկստեենք մըն չինէ։

Եւ երբ արեւուն չուքը կամաց կամաց այլեւս հէվչէն կը հեռանար, երբ իրիկուան զով թեթեւ հով մը նռնենիին եւ թթենիին տերեւները կը լիզէր, պաճուճները միաբերան կ՚աղօթէին ու իրենց տան ճամբան կը բռնէին։

—Էսուեծ խէրով բերով էնէ՛։